

Journal of Recreation and Tourism Research

Journal home page: www.jrtr.org
ISSN:2148-5321

YEREL PAYDAŞLARIN BAKIŞ AÇISIYLA BİNGÖL İLİNİN KIŞ TURİZMİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Salih YILDIZ^a

Fazıl KAYA^b

^aAtatürk Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Arş. Gör. (salih.yildiz@atauni.edu.tr)

^bİstanbul Üniversitesi, İktisat Fakültesi, Arş. Gör. (fazilkaya86@gmail.com)

ÖZET

Bingöl ili sahip olduğu jeomorfoloji ve iklim yapısı itibarıyla kış turizmi potansiyeli taşımaktadır. Bu bağlamda ilin sahip olduğu kış turizmi potansiyeli konusunda derin bilgiye sahip olabilecekleri düşünülen ildeki turizm faaliyetlerinden etkilenen veya turizm faaliyetlerinin planlanmasına yön veren ticari işletme yöneticileri, kamu kurumu yöneticileri, akademisyen ve çeşitli dernek/vakıf gibi kurumların yöneticileriyle görüşmeler yapılmıştır. Görüşmelerden elde edilen veriler, yarı yapılandırılmış mülakat sorularının çözümlenmesi sonucunda ortaya çıkmıştır. Görüşmeler sonucunda elde edilen veriler çerçevesinde; Bingöl ilinin, kış turizmi merkezi olma yolunda önemli bir potansiyele sahip olduğu, kış turizmi açısından son dönemlerde yapılan yatırımlarla gelişme gösterdiği, ancak üstyapı ve altyapı açısından bazı eksikliklerinin bulunduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Kış turizmi, yerel paydaşlar, Bingöl ili

ABSTRACT

EVALUATION ON THE WINTER TOURISM OF BİNGÖL CITY FROM PERSPECTIVE OF LOCAL STAKEHOLDERS

Bingol city has geomorphology and climatic winter which has made it one of the potential winter tourism's cities. In this context, commercial business managers and public institution managers who have a good understanding and a deep information about the tourism planning system and the opportunities of this city's winter tourism had made many interviews with academics and various associations / foundations managers. Between 18 April – 10 May/2016 results were obtained from the analysed and resolved semi-structure interviews questionnaires. Interviews showed that Bingol city has a good improvements in winter tourism, but there were some shortcomings in terms of infrastructure and superstructure.

Keywords: Winter tourism, local stakeholders, Bingol city

GİRİŞ

Turizm endüstrisinin özellikleri ve talebi genel olarak mevsimsel bir özellik taşımaktadır. Yaratılan talep yaz aylarında yoğunlaşarak kitle turizmiyle beraber ortaya çıkan deniz-kum-güneş üçlüsüne dayanmaktadır. Tüketici taleplerinin değişim göstermesiyle beraber yaz aylarında turizme katılım gösteren kişiler, kış mevsiminde de bu alışkanlıklarını devam ettirmektedirler. Bu talebi karşılamak için, kış turizmi potansiyeline sahip olan destinasyonlar turistik ürünler geliştirerek kış turizminin önemini ortaya çıkarmışlardır (Zeydan ve Sevim, 2008, s. 160). Değişen yerli ve yabancı turistlerin talep ve ihtiyaçlarını karşılayabilmek için turizm ürünlerinde farklılaştırmayla beraber turizmin çeşitlendirilerek ülke düzeyine yayılması ve turizm sezonunun 12 aya uzatılması amaçlanmaktadır. Bu çerçevede, Türkiye'nin sahip olduğu doğal ve kültürel unsurların da kullanılmasıyla birlikte; yayla, termal, kırsal, golf, dağ ve kış turizmi gibi turizm türleri de geliştirilmeye çalışılmaktadır (Hussein ve Saç, 2008, s. 43).

Kış turizmi esasında ülkelerin turizm faaliyetlerini 12 aya yayma çabasına önemli bir faktör konumundadır. Dolayısıyla kış turizm faaliyetleri yerel bölgenin ekonomik gayretlerine katkı sağlayabilir niteliktedir. Bu yüzden ekonomik gelişmişlik açısından geri kalmış bölgelerin kış turizm potansiyeli harekete geçirilerek bölgenin kalkınması ve gelişmesi sağlanabilir. Türkiye'nin genel rakım özelliklerine bakıldığında topraklarının büyük bir kısmının 1500-3000 m yükseklikte olması dolayısıyla önemli bir iklim avantajı elde ettiği söylenebilir. Bu nedenle Türkiye coğrafyasının büyük bir bölümü için, kış turizm potansiyeli taşıdığı söylemek mümkündür. Özellikle Türkiye'nin doğusu kış turizmi açısından önemli bir potansiyele sahip olmakla birlikte bu bölgelerde kış turizminin geliştirilmesi ülke turizminin on iki aya yayılmasını ve ekonomik olarak geri kalmış bölgelerin kalkındırılmasını sağlayacaktır. Özellikle ulusal otoritelerin kış turizmi geliştirme planları ışığında Doğu Anadolu en öncelikli bölge olmaktadır. Zira bölgenin yüksek olması; özellikle kuzey platolarında kar örtüsünün uzun süreli ve istikrarlı olmasını ve kar kalitesinin birçok sporcunun tercihi olan "toz" nitelikte olmasını sağlamaktadır. Doğu Anadolu Bölgesi'nde yer alan ve yukarıdaki niteliklere sahip olan Palandöken, Konaklı ve Sarıkamış tesisleri bu bölgedeki önemli kayak merkezleridir. Bu merkezler, havaalanlarına yakınlıkları ve gittikçe ekonomikleşen uçuş olanakları sayesinde Batı Anadolu'nun Uludağ ve Kartalkaya kayak merkezleri kadar popülerleşmiş ve İstanbul gibi pazarlardan turist çekmeye başlamıştır. Türkiye 2023 Turizm Stratejisinde kış turizm koridoru çerçevesinde belirtilen "Erzurum, Kars, Erzincan ve

Ağrı" illeri dışında da kış turizmi açısından potansiyel taşıyan iller bulunmaktadır (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2007). Bingöl İli kış turizmi çerçevesinde 1966 yılında hizmette açtığı Yolçatı ve 1988 yılında açtığı fakat kapalı olan Kiğı kayak merkezlerine ek olarak 2016 yılı itibarıyla yeni bir kış turizm tesisi ile bu açıdan atılım içindedir. Bölge illeri içerisinde kış turizmi potansiyeli taşıması, yeni atılan adımlar, tesis sayısındaki artış ve yöre halkının kış turizmi kültürüne sahip olması, Bingöl İli'ni kış turizmi açısından değerlendirilebilir kılmaktadır.

Özetle bu çalışmanın amacı, son yıllarda Türkiye'de gelişen kış turizminin önemini ortaya koyarak, Bingöl İli'nin sahip olduğu kış turizmi potansiyelinin değerlendirilmesini yapmaktır. Dolayısıyla bu çalışma, Bingöl İli özelinde kış turizminin yerel paydaşlar tarafından nasıl algılandığını ve değerlendirildiğini ortaya koymak amacıyla yapılmıştır.

LİTERATÜR

1. KIŞ TURİZMİ

Kış turizmi ile ilgili literatür incelendiğinde, kış turizminin "spor turizmi" (Usta, 2014, s. 21) ve genellikle kış turizminde kullanılan alanların dağlar olması nedeniyle "rekreasyon turizmi" (Hussein ve Saç, 2008, s. 41) kapsamında değerlendirildiği görülecektir. İncekara (1998) kış turizmini "odağında kayak sporunun bulunduğu ve buna uygun karlı ve eğimli alanlara yapılan seyahatleri, konaklama ve diğer hizmetlerden yararlanmayı kapsayan faaliyet ve ilişkilerin bütünü" şeklinde tanımlanmaktadır. Doğaner (1991) ise kış turizmini "kayak sporuna olanak veren belirli yükseklikteki karlı alanlarda ulaşım, konaklama, eğlence, spor tesislerini içeren, verilen hizmetlerin geliştiği oranda kış sporları merkezleri veya kayak merkezlerine dönüşen yerlerde, kar yağışlarına bağlı olarak kış mevsiminde yapılan, sporun ağırlık kazandığı bir turizm çeşidi" olarak tanımlamaktadır. Bu tanım incelendiğinde, kış turizminin endüstrileşen yanına vurgu yapılmakta olup, faaliyet alanı olarak sadece dağların gösterilmesi ise kış turizmini tanımlamada eksik kaldığını göstermektedir. Çünkü snowboard ve Alp disiplini gibi sporlar için dağlık alan gerekirken; kayaklı koşu, kar motosikleti ve buz pateni gibi sporlar için dağlık arazi gerekmemektedir. Bu amaçla, kış turizmi kendi alanları içinde belirli tesislerin ve etkinliklerin oluşturulmasıyla talep edilen önemli bir pazar haline gelmiştir (Demiroğlu, 2014, s. 1).

Kayak merkezlerinde kayakçıların yüksek alanlara taşınması için, telesiyej, teleski ve teleferik gibi araçlar da kış turizmi için temel altyapı birimleridir. Ayrıca bir bölgede kış turizminin gelişmesi, ulaştırma olanaklarının gelişmiş olmasına bağlı

olmakla birlikte, bölgede kalmak isteyen turistlerin ihtiyaç duyacağı konaklama hizmetin de sağlanmış olmasına bağlıdır (Zeydan ve Sevim, 2008). Kış turizmi merkezleri; bölgeye gelen turistlere otel, pansiyon, kamu binalarının dinlenme tesisleri vs. gibi konaklama yerlerini hizmete sunmaktadır. Ayrıca, sahip olunan temiz havası ve kusursuz coğrafik koşullarıyla birer sağlık tesisleri haline gelmişlerdir. Bunun yanında, kayak, kızak, buz pateni, snowboard gibi spor etkinlikleri ve kafe, disko, restoran ve bar gibi eğlence yerlerinin hizmetleri de turistlere sunulan diğer hizmetler olarak sıralanabilir(Emil, 2004, s. 2).

Uluslararası Kış sporları müsabakalarının çoğuna, kış turizmine öncülük eden, Avusturya, İsviçre, Fransa gibi ülkeler ev sahipliği yapmaktadır. Kış olimpiyatların bu ülkelerde yapılıyor olması; ülkelerin altyapılarının tamamen kurulmuş olmasından ve organizasyon ve işletmecilik açısından bu bölgelerin profesyonelleşmiş olmasından kaynaklanmaktadır. Bunun yanında Japonya, Kanada, ABD, İtalya, ve Almanya kış turizmi açısından gelişmiş ülkelerin başında gelmektedir. Hatta İsviçre ve Avusturya'nın kış turizminden elde ettikleri gelirlerin İspanya gibi deniz-kum-güneş üçlüsüne öncülük eden bir ülkeyle yarışır durumdadır (Zeydan ve Sevim, 2008).

Türkiye de kış turizmi açısından hızlı gelişim gösteren ülkelerden birisidir. Orta büyüklükte birçok yeni kayak merkez inşa edilerek hizmete açılmıştır. 2000 yılında 20 kayak merkezi olmasına karşın bugün ülke genelinde 40'tan fazla kayak merkezi bulunmaktadır. Bununla birlikte kış turizmi potansiyeli taşıyan ve kayak turizmi merkezi olabilecek 50 yeni alan daha belirlenmiştir(Vanat, 2016).

Kış turizmini, ülkemizde sürekli gelişim gösteren alternatif turizm türlerinden biri olarak değerlendirmek mümkündür. Çünkü birçok bölge, kış turizmi için uygun eğim ve yüksekliğe sahiptir. Bu alanlar; planlamacılar, pazarlamacılar ve seyahat acentaları gibi kurum veya kişiler tarafından talep yaratılması amacıyla değerlendirilmeye çalışılmaktadır. Söz konusu bölgeler kış turizmi kapsamında değerlendirilerek birçok yerli ve yabancı turist tarafından ziyaret edilmiştir (Albayrak, 2013, s. 145).

Turistik ürün çeşitlendirilmesi, sezonun tüm yıla yayılması ilkesi ve değişen talebi karşılamak amacıyla "koruma-kullanma" dengesi göz önünde bulundurularak Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından yürütülen 2023 Türkiye Turizm Stratejisinde belirlenen Kış Turizmi Koridoru bulunmaktadır. Bu koridor içerisinde bulunan Erzincan, Erzurum, Ağrı, Kars ve Ardahan'da kış sporları ve turizm merkezlerinin geliştirilmesi çalışmaları proje kapsamında yürütülmektedir(Kış Sporları Turizmi, 2014). Ancak turizmin iklim ve

hava durumuna duyarlı bir endüstri olduğu, dolayısıyla yapılan her çalışmanın yanında iklimsel değişimin getireceği maliyetler göz önüne alınmadan, değerlendirilmeden yapılan plan ve politikaların başarıya ulaşmasının oldukça zor olduğunu söylemek mümkündür (Zeydan ve Sevim, 2008).

Türkiye'de Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın envanterlerine göre, faal olan 8 adet turizm merkezi ve tam anlamıyla faal olmayan 5 adet kış turizmi merkezi bulunmaktadır. Bu merkezlerin toplamda 9549 adet mevcut yatak kapasitesi ve 78.645 adet hedeflenen yatak kapasitesi bulunmaktadır. Mevcut mekanik tesisler ise toplamda 86 adet olup, bu tesislerin sahip olduğu kapasite ve uzunluk 92.493 kişi ve 106.672 m'dir(Kış Sporları Turizmi, 2014).

Türkiye'de günümüzde yaklaşık 15 binlik bir rakam yakalayan kış turizmi yatak kapasitesinin 2023 yılı itibariyle; Kültür ve Turizm Bakanlığı planlarına göre 100 bin, Kayak Federasyonu vizyonuna göre ise 275 bine çıkması hedeflenmektedir. Bu bağlamda; 42 ilde 100 kayak merkezi ve 5 bin yeni otelin yapımı gündemdedir. 15 milyar Avro bedelli altyapı yatırımları ve 5,6 milyar Avro bedelli 1000 mekanik tesisin yapımını devlet ve belediyeler üstlenecektir(Demiroğlu O. , 2014).

Kış turizminin sağladığı yararları bakıldığında, mevsimsel dönemi uzatmada, atıl kalan kapasiteyi kullanmada ve iş gücünün ekonomiye kazandırılmasında oldukça büyük bir rol oynamaktadır. Ayrıca bu yararları sıralamak gerekirse(Kış Turizmi Raporu, 2015, s. 10);

- Turizmi mevsimsel olarak 12 aya yayması,
- İstihdam yaratma açısından bölgesel talep oluşturması,
- Yaz aylarında çalışıp kış aylarında işsiz kalan turizm personeline bir dönem daha iş yaratması,
- Bölgeye yatırım sağlanması ve
- Yöre halkına gelir kazandırması şeklinde sıralamak mümkündür.

İklim değişikliğine bağlı olarak en fazla zarar görebilecek turizm türlerinden biri de kara bağlı olarak gelişen kış turizmidir. 2007 yılında Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından hazırlanan İklim Değişikliği raporunda, Türkiye kapsamında kar yağışlarının giderek azaldığı ve Doğu Anadolu bölgesinde kar kalınlığının 20 cm kadar azaldığı ifade edilmiştir (Zeydan ve Sevim, 2008). Çevresel koşullar, özellikle sahil, doğa ve kış sporları gibi aktivitelerde, bir turizm destinasyonun seçimi için en önemli ana tetikleyicilerinden biridir (*From Davos to Copenhagen and beyond: advancing tourism's response to climate change*,

2009, s. 5). Sonuç olarak, kış turizmi iklim değişikliği gibi çevresel değişiklikler tarafından etkilenen en büyük tehlikeleri yaşamaktadır (Müller, 2014, s. 2).

2. YAPILAN ÇALIŞMALAR

Kış turizminin bazı ülkelerin ekonomilerine ciddi katkıları bulunmaktadır. Örneğin İsviçre’de Alp dağlarının bulunduğu bölgeler kış turizminden önemli bir gelir elde etmekte ve bu dağlık alanların bölgenin ekonomisinin büyümesini sağladığı ifade edilmektedir (Koenig & Abegg, 1997, s. 46-47; Cecilia, Cabrera ve Carlos, 2010, s. 6-7). Avusturya’nın kış turizmi gelirleri gayri safi Yurt İçi Hasılasının % 4,5 kadarına karşılık gelmektedir. Ayrıca, kış turizminden elde edilen gelir, ülkenin toplam turizm gelirlerinin yarısı kadardır (Breiling, 1998, s. 3). Bu ülkelerde kış turizmi olanaklarının etkin kullanılması sonucunda, bu ülkeler döviz girdilerini ciddi bir biçimde artırmışlardır (Hussein ve Saç, 2008, s. 42). Kış turizmi birçok ülke için çok önemli bir gelir kaynağı ve ekonomik kalkınma için vazgeçilmez bir unsur olmasına rağmen, iklim değişikliği tehdidiyle karşı karşıyadır.

Dolayısıyla son yıllarda kış turizmine ilişkin yapılan çalışmalara bakıldığında ortaya çıkan konuların başında iklim değişikliği, ısınan atmosfer, sera gazı salımı, kar ve buz erimeleri gelmektedir. Bu konu başlıkları çerçevesinde oldukça fazla sayıda çalışma yapılmıştır. Turizmin iklim ve hava durumuna bağlı olduğu gerçeği ve ortaya çıkan iklim değişimleri gibi faktörler göz önüne alındığında turizmciler tarafından bu konunun daha fazla dikkate alınması gerektiği ortadadır (Koenig ve Abegg, 1997; OECD, 2007; Zeydan ve Sevim, 2008). Bununla ilgili Dünya Turizm Örgütü, iklim değişikliğinin turizm sektörüne verdiği zararlara dikkat çekmek amacıyla 2008 yılında kutlanan dünya turizm günü etkinliğinin temasını “iklim değişikliği” olarak seçmiştir.

Yang ve Wan (2010) küresel iklim değişikliğinin kış turizmi üzerindeki etkisini incelediği araştırmasında; daha önce bu alanda yapılan çalışmaları incelemiş ve konu hakkında farklı görüşleri sentezleyerek konunun önemine dikkat çekmişlerdir. Çalışmada gelecekte de artmaya devam edeceği öngörülen iklim değişikliğinin kayılabılır alanları kısıtlayacağı ve kayak sezonunun giderek kısalmasıyla birlikte kayak merkezlerine yönelik kayak sever ziyaretlerinin keskin bir şekilde azalacağından bahsetmişlerdir. Yazarlar; gelecek dönemde iklim değişikliğinin kış turizmine olan olumsuz etkisini azaltmak için daha çok disiplinler arası işbirliğine gidilmesi, iklim değişikliğiyle ilgili faktörlere daha fazla önem verilmesi ve çalışmaların spesifik konularda yapılması konusunda önerilerde bulunmuşlardır.

Ayrıca kayak merkezlerine yönelik yapılacak planlama ve yönetim süreçlerinde küresel iklim değişikliğinin olası etkilerinin de göz önüne alınarak bu planların yapılması gerektiğini belirtmişlerdir (Yang ve Wan, 2010).

Koenig ve Abegg (1997) İsviçre Alpleri üzerine kaleme aldıkları çalışmada, İsviçre Alplerinin %85 gibi bir oranının iklim koşulları açısından kar güvenilirliği seviyesinde olduğunu ancak eğer ısınmanın 2 derece artması durumunda ise bu oranın %63’e düşeceğini belirtmişlerdir. Bu durumda kış turizmi için izlenmesi gereken stratejinin kar güvenilirliği gün sayısının göz önüne alınmasıdır. Bir destinasyonda bir sezonda en az 100 günün kayak yapılmaya elverişli olması ve kar kalınlığının en az 30 cm civarında olması gerektiği ifade edilmektedir (Koenig ve Abegg, 1997).

OECD ülkeleri tarafından Avrupa Alpleri açısından iklim değişikliğine adaptasyon ve iklim değişikliğinin etkilerini ortaya koymak ve kış turizmine yönelik değerlendirmesini ortaya koyan raporda, Alplerde son yıllarda iklim değişikliği ve iklim değişikliğinin ortalamadan üç katına çıktığı ifade edilmektedir. Özellikle Alplerde 1994, 2000, 2002 ve 2003 yıllarında son 500 yılın en sıcak hava ortalamaları kayıtlara geçmiştir (OECD, 2007).

Zeydan ve Sevim (2008) yapmış oldukları çalışmalarında iklim değişikliği konusuna vurgu yaparak kış turizminin bu değişime uyum sağlaması gerektiğini ifade etmişlerdir. Uyum sağlanacak kayak merkezlerinde; yapay kar üretilmesi, kayak pistlerinin yeniden tasarlanması ve kar bağımlılığı olmayan diğer etkinlik ve faaliyetlerin geliştirilmesi gerekmektedir. Ayrıca iklim değişikliğine bağlı olarak çok fazla sayıda kış turizm merkezinin bu değişimden etkilenebileceğini ancak Türkiye’nin birçok rakibine karşı avantajlı bir konuma sahip olduğunu belirtmişlerdir.

Demiroğlu, Turp, Öztürk ve Kurnaz (2016) ise iklim değişikliğinin, Türkiye’nin kuzeydoğusundaki kayak merkezlerinin doğal kar güvenilirliği, yapay karlama kapasitesi ve rüzgar koşulları üzerindeki etkisini inceledikleri çalışmalarında, özellikle Türkiye’nin kuzeydoğusunun rekabet açısından önemli avantajları olduğundan bahsetmişlerdir. Ayrıca, doğal kar güvenilirliğinin yanında yapay kar potansiyelinin de yüksek olmasıyla birlikte bu bölgedeki tesislerin sezonu erken açma avantajına sahip oldukları belirtilmiştir. Buna rağmen, yapay karlama yönteminin Türkiye’de henüz yaygın olarak kullanılmadığı ancak son dönemlerde popülerlik kazandığı ifade edilmiştir. (Demiroğlu, Turp, Öztürk, & Kurnaz, 2016)

İncekara (1998) “Doğu Anadolu’da kış turizmi ve gelişme olanakları” başlıklı çalışmada kış turizmi alanlarının turizm faaliyetlerine açılması için, yerel girişimlerin, sermaye, proje, teknoloji ve pazarlama gibi alanlarda kamu ve özel sektörün işbirliği ile ortaya konulabileceğini, turizmi olanaklarının harekete geçirilmesi ancak planlı ve altyapı unsuru göz önünde tutularak başarılabilirliğini ifade etmektedir. Ayrıca geliştirilen kış turizm faaliyetleri öncelikle yerli açıdan belli bir düzeye ulaştırılmalıdır. Kış turizminin bir bölgede gelişmesi için toplumsal ilginin artması temel ön koşul olarak nitelendirilmektedir(İncekara, 1998).

Koşan (2013) kayak turistlerinin kış turizm merkezlerine yönelik algı ve değerlendirmelerini ortaya çıkarmak amacıyla yaptığı çalışmada; kayak merkezlerinin dünya çapında rekabet edebilmeleri için kayak turistlerinin davranış özelliklerini araştırmaları gerektiğini vurgulamıştır. Bununla birlikte bu çalışmada, Doğu Anadolu Bölgesi’nin kış turizmi açısından önemli avantajlara sahip olduğu belirtilerek, Erzurum Palandöken kış turizmi merkezinin; konumu, topografik yapısı ve iklim koşulları dolayısıyla bölgede kış turizmi açısından önemli bir potansiyele sahip olduğunu belirtmiştir(Koşan, 2013).

BİNGÖL İLİ KIŞ TURİZM ALANLARI

Bingöl İli Doğu Anadolu Bölgesinde yer almaktadır. Bingöl İli’nin doğusunda Muş, kuzeyinde Erzurum ve Erzincan, batısında Tunceli ve Elazığ ve güneyinde ise Diyarbakır illeri yer almaktadır. İl sınırları içinde yer alan araziler oldukça engebeli ve yüksektir. Dağlar ve tepelikler çok geniş bir yer kaplamaktadır. Dağların yükseklikleri 2000 metreyi aşmaktadır. Özellikle Bingöl, Genç, Şeytan ve Şerafettin dağlarının yükseklikleri 2000 metre üzerindedir. Bingöl İli’nin arazisinin engebeli ve yüksek olması nedeniyle denizden yüksekliği 1250 metreyi aşmaktadır. Dolayısıyla yükselti sebebiyle Bingöl ve çevresi kışları soğuk geçmektedir. Yıllık sıcaklık ortalaması 12,1 derecedir. Bingöl İli’nin kar yağışlı gün sayısı 24,5 gün ve donlu gün sayısı ise 94,1 gündür(Bingöl İli Coğrafi yapı, 2016).

Bingöl İli sahip olduğu jeomorfoloji ve iklim yapısı itibarıyla kış turizmi potansiyeli taşımaktadır. Bingöl İli kış turizmine yönelik uzun bir tarihten beri faaliyet yürüten nadir illerimizden biridir. 1966 yılında merkeze bağlı Yolçatı köyünde hizmete açılan kayak merkezi ve daha önce Kiğı’da işletilen fakat şuan kapalı olan kayak merkezi bunun göstergelerinden biridir. Son yıllarda kış turizminin geliştirilmesi için ilde birçok çalışma yürütülmektedir. Bu çalışmalar içinde Haserek kayak merkezinin hizmete sokulması oldukça önemli bir gelişmedir. 2016 yılı itibarıyla hizmete açılan Haserek kayak merkezinin bölge turizminin

canlanmasına öncülük edeceğini söylemek mümkündür.

Bingöl İli ulaşım açısından da oldukça gelişmiştir. Havalimanı, karayolları ulaşımı açısından altyapısı tamamlanmış ve İstanbul-Ankara gibi illere doğrudan havayolları ulaşımı sağlanmaktadır.

Yolçatı Kayak Merkezi

Yolçatı kayak merkezi Bingöl-Elazığ karayolu üzerinde yer alıp, şehir merkezine uzaklığı 25 km, havaalanına ise 32 km’dir. Kayak merkezine ulaşım kişisel araçlarla yapılmaktadır. Bingöl İli’nde kış aylarının uzun sürmesine rağmen, kayak merkezinin güneye bakan yamaçlarda bulunması nedeniyle sezon ortalama iki ay sürmekte olup kayak sezonu aralık ayında başlayıp mart ayına kadar devam etmektedir. Kayak merkezi yatak kapasitesi açısından sınırlı olmakla beraber geliştirilmeye açık bir alandır. Kayak merkezinde hem acemi hem de profesyonel kayakçılar için pistler bulunmaktadır. 58 yataklı belediye işletme belgeli bir kayak evinin olduğu tesisin bir adet 950 m pisti ve mekanik tesis olarak teleski sistemi mevcuttur. Ortalama eğimin %25 olduğu merkezde alt istasyon 1650 m, üst istasyon 1890 m yüksekliğindedir ve teleski sistemi 500 kişi/saat kapasitesinde çalışmaktadır. Ayrıca restoran bulunmasına rağmen yeme-içme hizmeti sadece önceden talep edilmesi halinde verilmektedir(Bingöl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2016).

Haserek Kayak Merkezi

2016 yılı itibarıyla hizmete giren Haserek Kayak Merkezi, Dikme köyü Haserek Dağı eteklerinde

kurulmuştur. Bingöl İli merkezine 34 km, havaalanına ise 40 km mesafede yer alan kayak merkezine, geçici ulaşım yolu ile beraber alternatif iki yoldan ulaşmak mümkündür (ulaşım altyapı ihalesi tamamlanmıştır). Kayak alanı 4 adet pistten oluşmakta ve en uzun pist 1600 m'dir. Ayrıca Haserek kayak merkezindeki konaklama tesisi toplam 70 yatak kapasitesine sahip olup bünyesinde yiyecek içecek hizmeti ve kayak ekipmanları kiralama hizmeti de sunulmaktadır. Kayak merkezinde teleski, telesijej ve babylift gibi mekanik tesisler yer almaktadır. Kayak merkezi yöneticilerin ifadelerine göre kayak yapılabilecek süre yılda 4-5 ay civarındadır. Saatte 1000 kişinin taşıdığı mekanik tesislerle alt istasyondan üst istasyonlara yaklaşık 9 dakikada çıkılmaktadır. Ayrıca tesislerin kış sporları haricinde; piknik ve doğa turizmi amaçlı günübirlik ziyaret edenlerin de uğrak noktası olabileceği ifade edilmektedir (Bingöl Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü, 2015)

ARAŞTIRMANIN AMACI

Bingöl İli; sahip olduğu bozulmamış doğası, termal kaynakları ve kış turizmi açısından uygun iklim şartlarına sahip olması dolayısıyla turizm açısından önemli çekiciliklere sahiptir. Her ne kadar geliştirilebilir çeşitli turizm türlerine sahip olsa da bu çalışmada kış turizmi potansiyeli değerlendirilmeye çalışılmıştır. Dolayısıyla bu çalışmanın amacı; Bingöl İli'nin kış turizmi açısından sahip olduğu potansiyeli yerel paydaşların gözüyle değerlendirmektir. Bu bağlamda İlin sahip olduğu kış turizmi potansiyeli konusunda derin bilgiye sahip olabilecekleri düşünülen, ildeki turizm faaliyetlerinden etkilenen veya turizm faaliyetlerinin planlanmasına yön veren ticari işletme yöneticileri, kamu kurumu çalışanları, akademisyen ve çeşitli kurumların yöneticileriyle görüşmeler yapılmıştır.

Araştırma kapsamında yerel paydaşların görüşlerini almak amacıyla, kendilerine 5 adet soru yöneltilmiştir. Bu sorular;

- Bingöl İli'ni kış turizmi açısından değerlendirebilir misiniz?
- Bingöl İli'ni kış turizmi destinasyonu olarak tanımlıyor musunuz? Bu şekilde tanımlıyorsanız, imaj yaratma sürecinde kış turizmi, ana tema olarak kullanılabilir mi?
- Kış turizmi için yapılan yatırımları olumlu veya olumsuz değerlendirebilir misiniz?
- Bingöl İli'nde kış turizminin geliştirilebilmesi için başka ne gibi yatırımlar ve faaliyetler yapılmalıdır?
- Kış turizmine yönelik yapılan yatırımlara halkın bakış açısı ne yöndedir?

YÖNTEM

Bu çalışmada, öncelikle kış turizmi üzerine yapılmış araştırmalar, akademik çalışmalar, çeşitli

kurumlar tarafından hazırlanan raporlar, online veriler vb. gibi ikincil veri kaynaklarından yararlanılarak Bingöl İli kış turizmi alanları üzerine bir değerlendirilmeye gidilmiştir. Daha sonra sosyal bilimlerde oldukça yaygın olan nitel araştırma yöntemlerinden görüşme tekniği kullanılmıştır. Nitel araştırmalarda kullanılan görüşme tekniğinin temeli sözlü iletişime dayanmaktadır. Görüşme tekniği, insanların bakış açılarını, deneyimlerini ve algılarını ortaya koyabilmek amacıyla pek çok sosyal bilim alanında kullanılan oldukça güçlü bir veri toplama yöntemi olarak görülmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Benzer şekilde "sözel bilgi toplama ya da yüz yüze veri toplama aracı" olarak da tanımlanmaktadır (Taşgıt, 2008).

Yazarlar tarafından ilgili literatür taraması yapıldıktan sonra beş tane yarı yapılandırılmış görüşme sorusu hazırlanarak, bu sorular yerel paydaşlara yöneltilmiştir. Görüşmeler sırasında katılımcıların sorulara verdikleri tepkiler dikkate alınarak soruları yeniden düzenleme yoluna gidilmiştir. Yerel paydaşlar olarak Bingöl İli'nde faaliyet gösteren Otel İşletmeleri yöneticisi, Bingöl Üniversitesi Akademisyenleri, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü yöneticisi, Kalkınma Ajansı Koordinatörü ve Haserek Kayak Merkezi yöneticisi ile gönüllülük esasına dayanılarak görüşme yapılmıştır.

Araştırma verileri, 18 Nisan-10 Mayıs tarihleri arasında ilgili kişilerden önceden alınmış randevu saatlerinde yapılan yüz yüze görüşmeler neticesinde elde edilmiştir. Bazı kamu kurum ve kuruluşları yetkililerinin araştırmaya ilgisiz kalmaları veya zaman bulamamaları nedeniyle araştırma dahil olmadıkları görülmüştür. Araştırmaya katılmayı kabul eden katılımcılarla ortalama 30-60 dk. görüşülmüş olup, bu görüşmeler kayıt altına alınmıştır. Görüşmeler sonucunda tutulan notlar ve ses kayıtları çözümlenerek nihai rapor çıkarılmıştır.

BULGULAR

a) Katılımcılara ilişkin bilgiler

Aşağıdaki tabloda, araştırma için yapılan görüşmelere katılım gösteren paydaşlar hakkında bazı bilgiler bulunmaktadır. Görüşme yapılan katılımcılar numaralandırılarak K harfi şeklinde (örneğin K1) ifade edilmişlerdir.

Katılımcılar	Görev	Görev Yeri	İş Deneyi mi(yıl)
K1	Akademisyen	Bingöl Üniversitesi	4
K2	Akademisyen	Bingöl Üniversitesi	4
K3	Yönetici	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü	2
K4	İşletmeci	Kış Kayak Merkezi	2
K5	İşletmeci	Otel	10
K6	Koordinatör	Fırat Kalkınma Ajansı/ Bingöl	6

Araştırma için görüşme yapılan katılımcılar; Bingöl Üniversitesi'nde çalışan iki akademisyen, Bingöl İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü yöneticisi, Haserek Kayak Merkezi yöneticisi ve Turizm Bakanlığı'na bağlı bir otel yöneticisinden oluşmaktadır. Katılımcıların genelini turizmci kimlikleri, yönetici pozisyonunda ve görüş belirtecek bir konumda olmaları kış turizmi değerlendirilmesi açısından önemli bir unsur olarak nitelendirilebilir.

b) Katılımcıların Bingöl İli kış turizmine yönelik değerlendirmeleri

Bingöl İli'nde kış turizmi açısından iki adet kayak merkezi bulunmaktadır. 1966 yılında hizmete giren Yolçatı Kayak Merkezi ile 2016 yılında hizmete giren Haserek Kayak Merkezi ilin kış turizmine yönelik tesisleridir. Yolçatı Kayak Merkezi uzun bir süredir hizmet sunmasına rağmen güney yamaçlarda bulunması nedeniyle kısa bir dönem hizmet verirken, Haserek Kayak Merkezi ise yılın 4-5 ayı hizmet verebilecek yeni bir tesis konumundadır. Bu tesislerin tam kapasite ile çalışması durumunda şehir ekonomisine ciddi katkılar sağlayacağı söylenebilir. Aşağıda katılımcıların Bingöl İli'nde kış turizminin geliştirilmesine yönelik genel görüşleri bulunmaktadır. Katılımcılar, Bingöl İli'nin uzun bir kış dönemi yaşaması ve yeterli kalınlıkta bir karın düşmesi nedeniyle, kış turizm potansiyeline sahip olduğunu belirtmişlerdir. Bölgenin ulaşım ve üstyapı açısından giderek gelişim gösterdiği, kısa bir dönem içerisinde önemli bir kış turizm merkezi olacağı vurgulanmaktadır. Bingöl İli kış turizmi için jeomorfolojik ve iklimsel olarak elverişli bir destinasyon konumundadır.

K1, K2, K4 ve K6 katılımcısı; Bingöl İli'nin iklim ve coğrafik yapısının uygunluğu ve kış aylarının uzun sürmesi nedeniyle kış turizmi açısından yüksek bir potansiyele sahip olduğunu belirtmektedirler. Yine yeni açılan tesis ile bu potansiyelin harekete geçirildiğini, ancak tesislerin tam kapasite ile çalışmadığını ve bazı eksikliklerin olduğunu ifade etmektedirler. K5 katılımcısı bu eksikliklerin

modern tesis, kaliteli hizmet ve nitelikli personel yoksunluğu olduğunu ifade etmektedir. Ayrıca K1 katılımcısının "eksikliklerin tamamlanıp gerekli tanıtım ve pazarlama çalışmaları ile beraber bölgede kış turizmi kapsamında değerlendirilebilecek önemli destinasyonlardan biri olacaktır" görüşü ile K3 katılımcısının "kar kalitesi ve kayak yapmaya elverişli pistlere sahip olması" vurgusu birbirini destekler niteliktedir.

c) Katılımcıların Bingöl İli'nin "Kış Turizm Destinasyonu" şeklinde tanımlanmasına yönelik değerlendirmeleri

Dünyada kış turizmine yönelik talep gün geçtikçe artmaktadır. Avrupa'da bir çok ülke "kış turizm destinasyonu" şeklinde bir imaja sahiptir. Doğal olarak turist algısında oluşan olumlu ve tematik destinasyon imajının, talebin oluşmasına ve artmasına yardımcı olabileceğini söylemek mümkündür. Özellikle Alp Dağlarını sınırları içinde barındıran bir çok ülke bunu başarmıştır. Dolayısıyla kazanılan destinasyon imajı oldukça önemlidir. Bu bağlamda katılımcıların Bingöl İli'ne yönelik değerlendirmeleri şu şekildedir;

K1 ve K2 katılımcısı, Bingöl İli'nin doğa, kültür ve termal gibi bir çok turizm türüne ev sahipliği yapabilecek bir destinasyon olduğunu ancak öne çıkarılabilecek temanın ise kış turizmi olabileceğini ifade etmektedir. Özellikle katılımcıların "kış turizmi kapsamında şehrin değerlendirilmesi mümkündür ve kış turizmi marka oluşumunda kullanılabilir" ifadesi önemlidir. Ancak K4, K5 ve K6 katılımcısı; mevcut durumda Bingöl İli'ni kış turizm destinasyonu olarak tanımlamak çok mümkün değildir, ancak diğer turizm türlerinin gelişiminde bu tema bütünselik bir ürün olarak sunulabilir şeklinde görüş belirtmektedirler. Katılımcılar, mevcut yapıların işlevsel kullanılması ve yeni yatırımlar ile beraber kış turizm destinasyonu imajının yaratılabileceğini belirtmektedirler.

d) Kış turizmine yönelik yatırımlara ilişkin değerlendirmeler

Turizm için vazgeçilmez unsurların başında destinasyonda yapılacak olan yatırımlar gelmektedir. Gerek altyapı yatırımları gerekse de üstyapı çalışmalarının tamamlanmış olması, bölgenin turizm gelişimini oldukça şekillendirmektedir. Dolayısıyla destinasyonda gerçekleşen yatırımların, bölgeye yönelik fayda ve maliyet analizinin çıkarılması önemlidir. Bingöl İli'nde gerçekleşen yatırımların katılımcılar tarafından nasıl değerlendirildiğine bakacak olursak;

K5 katılımcısı yapılan her yatırımın ilk etapta eksikliklerinin olmasının doğal olduğunu ve yatırımların bölge turizmine katkı sağlar nitelikte olduğunu belirtmektedir. K1 ve K2 katılımcısı,

turizm yatırımlarının ilk aşamasından son aşamasına kadar uzman görüşleri ve rehberliği ışığında yapılması gerektiğini ifade etmektedir. K6 katılımcısı bölgede daha önceden yapılan Yolçatı Kayak Merkezinin maalesef güney tarafa bakan yamaçlarda yapıldığından dolayı, yılın sadece bir ayında hizmet vermekte ve yağın karın kısa sürede eridiğini ifade etmiştir. K4 ve K6 katılımcısı ise yeni açılan Haserek Kayak merkezinin şehir ekonomisi için; doğru, planlı ve önemli bir yatırım olduğunu belirtmişlerdir.

e) Bingöl İli'nde kış turizminin geliştirilmesine yönelik değerlendirmeler

Kış turizm merkezlerinin destekleyici veya yardımcı faaliyetlerle desteklenmesi oldukça önemlidir. Yapılan yatırımların ve faaliyetlerin, turistlerin ilgisini artırmanın yanında daha fazla zaman harcamalarını sağladığı söylenebilir. Bu bağlamda katılımcıların görüşleri aşağıdaki gibidir;

K6 katılımcısı, kamu nezdinde hizmet sunan kayak merkezlerine yönelik ulaşım altyapısının iyileştirilmesi, ayrıca özel sektörün de bu yatırımları destekleyerek hizmet sektörünün geliştirilmesi gerektiğini belirtmektedir. K1, K5 ve K4 katılımcısı; kış turizminin geliştirilmesi için tesislerin mevcut yeme-içme alanlarına ek olarak alternatif konaklama ve yiyecek içecek işletmelerinin kurulması gerektiğini ifade etmektedir. Özellikle kış turizmi merkezlerinin atıl kalmaması için çeşitli alternatif sportif faaliyetlerin gerçekleştirilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Ayrıca destinasyonda çim pistler, festivaller, yerel şenlikler, müzik şenlikleri, hediyeelik eşya dükkânları gibi alan ve faaliyetlerin de yapılmasının memnuniyet açısından önemli olduğunu vurgulamışlardır. K3 katılımcısı ise, “özellikle ulaşım sorunun çözüme kavuşturulması, yeni tesislerin yapılması ve kalifiye personel ihtiyacının giderilmesi” gibi eksikliklerin giderilmesi gerektiğinden bahsetmiştir.

f) Kış turizmine yönelik halkın bakış açısının değerlendirilmesi

Bir destinasyonu ziyaret eden turistler, doğal olarak yerel halk ile iletişim ve etkileşim içerisinde olmaktadır. Dolayısıyla turizm ve turistlere yönelik olumlu bir algıya sahip olan bölgelerde, turizmin daha hızlı geliştiğini söylemek mümkündür. Ancak yatırımların halka dönük olması, halkın bu yatırımlardan faydalanması oldukça önemli bir konudur. Halktan uzak olan yatırımların halk tarafından desteklenmeyeceği söylenebilir. Katılımcılar tarafından yerel halkın kış turizmine yönelik bakış açıları değerlendirildiğinde; halkın kış turizmine yönelik olumlu ve pozitif bir tutuma sahip oldukları söylenebilir. Özellikle K3 katılımcısının “gelir getirdiği takdirde halkın istihdamının sağlanacağı yeni bir saha oluşacağı”

ifadesi bölgedeki insanların yeni yatırımlara önem verdiklerinin işaretidir. K2 katılımcısı ise; bölge halkının kayak kültürüne sahip olduğunu ve kış sporlarına ilginin bölgede yüksek olduğunu, dolayısıyla kış turizminin Bingöl İli için önemli olduğunu ifade etmiştir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Son yıllarda alternatif turizm türlerine olan ilgi giderek artmaktadır. Alternatif turizm türlerinden biri olan kış turizmi ise, hem sportif yanı hem de dinlenme ve eğlenme yönüyle öne çıkmaktadır. Avrupa'da birçok ülke kış turizmi açısından oldukça profesyonelleşmiştir. Dolayısıyla bu ülkeler birçok sportif yarışma düzenleyerek kış turizmi açısından ciddi gelişmeler göstermişlerdir. Türkiye'nin ise kış turizmi açısından büyük bir potansiyel taşımasına rağmen son yıllara kadar sadece belli başlı bazı destinasyonlar ön plana çıkmaktaydı. Ancak son zamanlarda Türkiye'nin sahip olduğu kış turizmi potansiyelinin harekete geçirilmesi amacıyla birçok proje yürütülmektedir. Bu projelerin başında alternatif turizm türlerinin geliştirilmesine yönelik 2023 Türkiye Turizm Stratejileri gelmektedir. Bu kapsamda bazı illeri (Erzurum, Erzincan, Kars ve Ağrı) içeren “kış turizm koridoru” projesi hayata geçirilerek bu bölgelerde kış turizm yatırımları yapılmıştır. Ancak Türkiye sahip olduğu jeomorfolojik ve iklimsel yapı itibarıyla bir çok bölge ve ilin kış turizm potansiyeli taşıdığı söylemek mümkündür. Bingöl İli de bu kapsamda değerlendirilebilecek coğrafyalardan birisi konumundadır. Bu çalışmada genel olarak kış turizmi tanımlanarak Bingöl İli kış turizm değerlendirilmesi yapılmıştır.

Emil'in (2004) bir bölgede kış turizminin gelişmesi, ulaştırma olanaklarına ve konaklama hizmetine bağlı olduğu görüşüne paralel olarak, Bingöl İli'nin, bulunduğu konum itibarıyla kış turizmi için oldukça elverişli konumda olduğu söylenebilir. Özellikle Bingöl İli'nin kış turizmi için kusursuz bir iklim ve coğrafyaya sahip olduğu ifade edilebilir. Türkiye genelinde ulaşım altyapısındaki ilerlemelerin sağlanması ile beraber Bingöl İli'nde de gerek karayolu gerekse de havayolu ulaşımının sağlanmış olduğu görülmektedir. Ayrıca 1966 yılında hizmete açılan Yolçatı Kayak Merkezi ile beraber 2016 yılında hizmete giren Haserek Kayak Merkezi, bölgenin kış turizm üstyapısını oluşturmaktadır. Dolayısıyla katılımcıların da ifade ettiği gibi Bingöl İli'nin kış turizmi için gerekli olan iklim, coğrafya, ulaşım ve kayak tesisleri ile konaklama açısından, yakın çevresi için bir çekim alanı olduğu söylenebilir. Ayrıca katılımcılar Bingöl İli'nin kış turizmi açısından geliştirilebilir bir destinasyon olduğunu ancak altyapı ve üstyapı açısından bazı

eksiklerin bulunduğunu, yeni açılan tesislerin tam kapasite ile çalışmadığını ifade etmişlerdir.

Yapılan değerlendirmeler ışığında;

- Bingöl İli'nin kış turizm potansiyeli taşıdığı ancak bu potansiyelin geliştirilmesi için yeni adımların atılması gerektiği,
- Yapılan yatırımların olumlu adımlar olduğu ancak yeterli olmadığı,
- Kış turizminin diğer turizm türleri ile zenginleştirilmesi gerektiği,
- Tarihsel bağlamda yerel halkın kayak kültürüne sahip olduğu ve dolayısıyla halkın turizme karşı olumlu bir tutuma sahip olduğu,
- Altyapı ve üstyapı açısından bazı eksikliklerin görüldüğü.
- Tanıtım ve reklam çalışmalarının yapılması gerektiği görüşü ortaya çıkmıştır.

Bu değerlendirmeler kapsamında Bingöl İli'nin turizmde yoğunlaşan rekabet ortamı içerisinde kış turizm kimliği kazanması amacıyla aşağıda bazı öneriler sunulmuştur. Bunlar;

- Kış turizmi kapsamında ilde yapılacak tanıtım, organizasyon vb. çalışmaların daha etkin bir şekilde yürütülebilmesi ve kamu ve özel sektör gibi paydaşlar arasında daha etkin bir koordinasyon sağlanması için destinasyon yönetim birimi kurulması
- Pazarlama ve tanıtım stratejilerinin belirlenmesi ve Bingöl İli'ne yönelik ilginin artırılması için kış turizmi eylem planı; üniversite, valilik, belediye, kalkınma ajansı ve sivil toplum kuruluşlarıyla birlikte hazırlanması
- Karayoluyla ortalama 2 saatte ulaşılabilen ve önemli nüfus potansiyeline sahip olan Diyarbakır, Elazığ ve Şanlıurfa gibi iller Bingöl İli için ciddi bir pazar konumundadır. Bu nedenle rekabet açısından öncelikle Elâzığ'da bulunan Hazar Baba ve Şanlıurfa'da bulunan Karacadağ kayak merkezleriyle rekabet içerisine girilerek Bingöl İli'ne gelen kayak turisti sayısını artırmak mümkün görünmektedir.

Sonuç olarak bu çalışmada, Bingöl İli'nin kış turizmi açısından uygun bir saha olduğu ancak halen destinasyon yaşam seyrinde yeni destinasyon döneminde yer aldığı ve dolayısıyla bu kapsamda tanıtım, üst ve altyapı çalışmaları, paydaşlar arasında koordinasyon ve halk ile bütünleşme sağlanması gerektiği söylenebilir. Bu çalışma genel bir değerlendirme niteliğinde olup, sadece Bingöl İli'nin kış turizmi fotoğrafı ortaya konulmuştur. Gelecek araştırmalarda, Bingöl İli'ne yönelik alternatif turizm türleri ortaya konularak turizmin geliştirilmesi sağlanabilir.

KAYNAKÇA

- Albayrak, A. (2013). Kış Turizmi Turistlerinin Seyahat Motivasyonları. *14.Ulusal Turizm Kongresi* (s. 144-164). Kayseri: Türk Tarih Kurumu.
- Bingöl Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü. (2015). *Bingöl Hesarek Kayak Tesisleri*. Bingöl: Bingöl Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü.
- Bingöl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. (2016, Nisan 25). *Kış Turizm*. Bingöl Merkez Yolçatı Kayak Merkezi : <http://www.bingolkulturturizm.gov.tr/TR,57173/kis-turizmi.html> adresinden alındı
- Breiling, M. (1998). The role of snow cover in Austrian economy during 1965 and 1995 and possible consequences under a situation of temperature change. *Japanese Society of Snow and Ice.*, (s. 1-8). Japonya.
- Cecilia, M., Cabrera, A., & Carlos, J. (2010). Climate Change and Tourism in Switzerland : a Survey on Impacts, Vulnerability and Possible Adaptation Measures. *NCCR Climate - Swiss Climate Research*, 1-22.
- Demiroğlu, O. (2014). *Kış Turizmi*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Demiroğlu, O. C., Turp, M. T., Öztürk, T., & Kurnaz, M. L. (2016). Impact of Climate Change on Natural Snow Reliability, Snowmaking Capacities, and Wind Conditions of Ski Resorts in Northeast Turkey: A Dynamical Downscaling Approach. *atmosphere* 7, 4(52).
- Doğaner, S. (1991). Türkiye'nin Dağlık Alanlarında Kış Turizmini Etkileyen Başlıca Coğrafik Etmenler. *Coğrafya Araştırmaları*, 19-44.
- Emil, T. (2004). *Dağ Turizmi*. İstanbul: İstanbul Ticaret Odası.
- Hussein, A., & Saç, F. (2008). *Genel Turizm Gelişimi-Geleceği*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- İncekara, A. (1998). *Doğu Anadolu'da Kış Turizmi ve Gelişme Olanakları*. İstanbul : İstanbul Ticaret Odası .
- Koenig, U., & Abegg, B. (1997). Impacts of climate change on winter tourism in the Swiss Alps. *Journal of sustainable tourism*, 46-58.
- Koşan, A. (2013). Kış Sporları Turizmi- Kayak Turistlerinin Kış Turizm Merkezlerini Algı ve Değerlendirmelerine Ait bir

- Araştırma (Palandöken'de Bir Uygulama. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 293-324.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı. (2007). *Türkiye Turizm Stratejisi 2023*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı .
- Kültür ve Turizm Bakanlığı. (2014). *Kış Sporları Turizmi*. Ankara: Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü.
- Müller, V. (2014). *Everything from a Single Source – A Model to Create Environmentally Sustainable Development in Winter Sports Destinations?* Härnösand: Mid Sweden University.
- OECD. (2007). *OECD. (2007), Climate Change in the European Alps: Adapting Winter Tourism and Natural Hazards Management*, . Paris: OECD Publishing.
- T.C. Bingöl Valiliği. (2016). *Bingöl İli Coğrafi yapı*. <http://www.bingol.gov.tr/cografi-yapi> adresinden alındı
- Taşgıt, Y. (2008). *Havayolu Yolcu Taşıma Şirketlerinde Uygulanan Rekabet Stratejileri: Türk Şirketlerine Yönelik Nitel Bir Araştırma*. Düzce: Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- TÜRSAB. (2015). *Kış Turizmi Raporu*. Ankara: TÜRSAB.
- UNWTO. (2009). *From Davos to Copenhagen and beyond: advancing tourism's response to climate change*. İsviçre: World Tourism Organization.
- Usta, Ö. (2014). *Turizm Genel ve Yapısal Yaklaşım*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Vanat, L. (2016). *2016 International Report on Snow & Mountain Tourism* .
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Zeydan, Ö., & Sevim, B. (2008). İklim Değişikliğinin Kış Turizmine Etkileri. *İklim Değişimi Sempozyumu Bildiriler Kitabı* (s. 159-174). Ankara: TMMOB.